

29.3.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntö 5.2.2019
STM/473/2019

Lausunto rakennustyön turvallisuutta koskevien säännösten uudistamisesta

---

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt sidosryhmiltä näkemyksiä rakennustyön turvallisuutta koskevien säännösten soveltamisessa havaituista ongelmista, puutteista ja kehityskohdista. Lausuntopyyntö kohdistuu erityisesti työturvallisuuslain (738/2002) rakennustyötä koskeviin säännöksiin sekä rakennustyön turvallisuudesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (205/2009). Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleisiä huomioita

Suomen Yrittäjät pitää rakennustyön turvallisuutta koskevaa sääntelyä yleisesti ajantasaisena, eikä tiedossamme ole jäljempänä mainittujen seikkojen lisäksi työturvallisuutta vaarantavia ongelmia tai puutteita. Työturvallisuuden varmistaminen on ensiarvoisen tärkeää, joten lainsäädännön tulee vastata käytännön rakennustyössä esiin tuleviin tilanteisiin. Sääntelyn on kuitenkin oltava joustavaa, jotta erilaisten työmaiden asema tulee huomioituksi.

Työturvallisuuslain lisäksi valtioneuvoston asetuksella rakennustyön turvallisuudesta on käytännössä suuri merkitys, sillä asetuksessa on tarkempaa sääntelyä siitä, miten työturvallisuus konkreettisesti varmistetaan. Myös asetuksen sääntely on pääosin kunnossa. On kuitenkin huomattava, että vaikka esimerkiksi suojavälineitä koskeva sääntely on sinänsä asianmukaista, on myös tärkeää varmistaa, ettei säännösten tulkinta valvojan viranomaisen toimesta muodostu tarpeettoman tiukaksi tai jopa kohtuuttomaksi.

Monet asetuksen säännökset on kirjoitettu siten, että niissä viitataan esimerkiksi ”tarkoituksenmukaisiin ja turvallisiin” ratkaisuihin. On hyvä, että sääntely jättää tilaa erilaisille sovellutuksille, koska työmaat eivät ole samanlaisia. Tällaiset tavoitesäännökset ovat toisinaan kuitenkin ongelmallisia, sillä niitä voidaan tulkita eri tavoin. Sen vuoksi työsuojeluviranomaisen olisi valvontatoiminnassaan kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei rakennustyömailla vaadita epätarkoituksenmukaisia suojauksia. Säännöksiä olisi tulkittava oikeasuhtaisella ja ennakoitavalla tavalla. Yhtä lailla olisi kiinnitettävä huomioita siihen, että säädösten valvonnassa toimitaan yhdenvertaisella tavalla.

Rakennustyön turvallisuus ja alkoholin käytön todentamisen käytännöt

Lainsäädännössä ei ole määritelty raja-arvoja alkoholin vaikutuksen alaisuudessa työskentelylle ilma-, meri-, tie- ja rautatieliikennettä lukuun ottamatta. Alkoholin vaikutuksen alaisuuden testaamiseen, muun muassa puhalluttamiseen alkometrillä, liittyviä säännöksiä ei myöskään liene olemassa laissa poliisi- ja eräille muille viranomaisille edellä mainittujen liikenteeseen liittyvien raja-arvojen valvomiseksi myönnettyjä toimivaltuuksia lukuun ottamatta.

Yhteisillä työmailla tapahtuvaan rakentamiseen liittyy useita turvallisuutta koskevia säännöksiä, joiden veloitteet kohdistuvat päätoteuttajaan ja urakoitsijaan. Työnantaja ohjaa ja valvoo työntekijöiden työtä ja vastaa työntekijöiden turvallisuudesta.

Rakentamistoiminnassa useiden pääurakoitsijoiden ja tilaajana toimivien teollisuuslaitosten työmailla työhön tulevat työntekijät on puhallutettu aamuisin ennen työpäivän alkamista. Puhalluttamisen on toteuttanut pääurakoitsija tai teollisuudessa tilaajana olevan teollisuuslaitoksen edustaja taikka heidän lukuunsa heidän käyttämänsä palveluntarjoaja (vartiointiliike). Kaikissa tapauksissa puhalluttamisen mahdollisuudesta ei ole informoitu etukäteen edes työmaalla edustettuina oleville muille työnantajille, jolloin puhalluttaminen on tullut niin työnantajille kuin heidän työntekijöilleenkin yllätyksenä.

Jos puhallutuksessa on havaittu työntekijän olevan alkoholin vaikutuksen alainen, pääurakoitsija tai tilaaja on estänyt työntekijän pääsyn työhön työmaalle, vaikka työntekijän veren alkoholipitoisuus alittaisi tieliikenteessä puhallutuksen osalta noudatettavan 0,22 milligramman rajan uloshengitysilmaasta mitattuna. Työmaalle pääsyn estämistä on edellä mainituissa tapauksissa perusteltu yhteisen työpaikan työturvallisuudella ja vastavan mestarin työturvallisuusvastuilla. Tilaajan taholta tapahtuva työntöön estäminen velvoittaa työnantajan edellä mainituissa tapauksissa järjestämään työntekijälle muuta työtä, ellei työntekijä ole työsopimuksessa tai erikseen tehdyllä sopimuksella sitoutunut pidättäytymään täysin alkoholin vaikutuksen alaisena työskentelemisestä (alkoholipitoisuuden raja-arvo 0,00 ‰ verestä mitattuna).

Rakennustyössä on lukuisia työtehtäviä ja työvaiheita, joiden turvallinen suorittaminen edellyttää erityistä tarkkaavaisuutta ja huolellisuutta. Esimerkkeinä tällaisista työsuorituksista voidaan mainita räjäytystyöt, rakennuselementtien nostot ja elementtien asennus, rakennusmateriaalien koneelliseen katkaisuun, leikkaamiseen ja taivuttamiseen liittyvät työsuoritukset sekä sähköasennustyöt. Sähköasennuksia tehtäessä on tarpeen noudattaa erityistä huolellisuutta ja tarkkuutta, jotta kaapeleiden eri johtimet tulevat kytketyiksi oikeisiin kytkentäpisteisiin ja riittävään kireyteen huolehtien edelleen siitä, etteivät laitteiston jännitteiset osat ole asennustyön päätyttyä kosketeltavissa.

Edellä kuvatut erityiset työturvallisuusriskit puoltavat sitä, että lainsäädännössä kielletään rakennus- ja sähköasennustöiden tekeminen alkoholin vai-

kutuksen alaisena (alkoholipitoisuuden raja-arvo 0,00 ‰ verestä mitattuna).

Työnantajalla ei voimassa olevan lainsäädännön mukaan liene oikeutta vaatia työntekijää puhaltamaan alkometriin. Työntekijä voi sitä vastoin käsi-tyksemme mukaan antaa puhalluttamiseen suostumuksen työnantajalle työkuunun tarkistamiseksi paitsi tapauskohtaisesti, myös etukäteen työsuopimuksella tai erikseen tehtävällä sopimuksella.

Työnantajalla on työsuhteen aikana aina mahdollisuus ohjata työntekijä työkyvyn arviointiin, jos työntekijän työssä suoriutumista on aihetta epäillä. Tervevdenhuollon ammattihenkilöt voivat tehdä työntekijälle puhallustestien. Työnantajalla on velvollisuus estää työntekijän työnteko ja poistaa päihtynyt henkilö työturvallisuusvelvoitteen vuoksi työmaalta. Jos työnantaja sallii päihtyneen työskennellä työmaalla, työnantaja on onnettomuuden sattuessa vastuussa työturvallisuusvelvollisuuksiensa rikkomisesta.

Rakennustyöhön liittyvä sääntely kaipaaisi tältä osin täydennystä. Olisi tarpeen asettaa rakennus- ja sähköasennustyötä suorittavalle henkilölle ehdoton kielto tehdä työtä alkoholin vaikutuksen alaisena (alkoholin raja-arvo 0,00 ‰ verestä mitattuna). Tämän lisäksi olisi syytä varmistaa välittömän työnantajan ja/tai tilaajan oikeus varmistaa puhallettavalla tarkkuusalkometrillä, että työntekijä ei tee rakennus- tai sähköasennustyötä alkoholin vaikutuksen alaisena.

Sijainniltaan vaikeasti etukäteen määriteltävissä olevat ja sijaintipaikkansa osalta jatkuvasti muuttuvat lyhytkestoiset rakennustyömaat verkkourakoinnissa

Sähkö- ja televerkkojen rakentamisessa ja viankorjauksessa rakennustyömaan sijaintipaikka vaihtuu nopeasti, usein jopa saman työpäivän kuluessa. Töille on luonteenomaista lyhyt toimitusaika nopea vaihtuvuus. Viankorjauksessa työmaan sijaintia ei pystytä edes tarkoin ennalta tietämään. Esimerkkinä voidaan mainita siirtoverkkojen vikojen paikantaminen ja korjaaminen maastossa sekä asiakaspalveluun liittyvät rakennustyöt.

Rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen määräyksissä ei ole huomioitu sähkö- ja televerkkojen rakentamiseen ja viankorjaukseen liittyviä erityispiirteitä. Suuret siirtoverkkojen rakennustyömaat ovat laajuudeltaan ja etäisyyksiltään kymmeniä kilometrejä ilman pysyvää työmaa-aluetta (vrt. tietyömaat). Edellä mainituista syistä työmaa-aluetta on vaikeaa määrittää ja rajata verkonrakennustöissä.

Samoista syistä verkkourakoinnissa ongelmana on työturvallisuuslain 52 b §:n edellyttämän työmaa-alueella työskenteleviä henkilöitä koskevan luette- lon ylläpitäminen sekä henkilöstötilojen (sosiaali- ja taukotilojen) järjestäminen. Viimeksi mainittujen osalta aluehallintovirasto on asetuksen voimassaoloaikana hyväksynyt poikkeamia. Jatkossa sähkö- ja televerkkojen rakennus- ja korjaustöiden samoin kuin muidenkin alojen, joilla työmaiden

sijainti liikkuu jatkuvasti, erityispiirteet tulisi ottaa huomioon säädösten osalta nykyistä paremmin.

Työyhteensiittymä asetuksen mukaisena päätoteuttajana

Rakennusalalla on tavanomaista, että erityisesti vähäistä suuremmissa hankkeissa perustetaan rakennushanketta varten niin sanottu työyhteensiittymä. Kyse on tällöin kahden tai useamman elinkeinonharjoittajan muodostamasta yhteensiittymästä, jonka tarkoituksena on ennalta sovitun projektin suorittaminen. Työyhteensiittymä ei ole itsenäinen oikeushenkilö, vaikka sillä on oma y-tunnus ja oma kirjanpito.

Rakennustyön turvallisuudesta annetussa asetuksessa on määritelty päätoteuttaja sellaisille työmaille, joilla toimii useita työnantajia. Päätoteuttajalla tarkoitetaan asetuksessa rakennuttajan nimeämää pääurakoitsijaa tai pääasiallista määräysvaltaa käyttävää työnantajaa taikka sellaisen puuttuessa rakennuttajaa itseään. Sen sijaan työyhteensiittymän käsitettä ei ole määritelty.

Päätoteuttajan käsitettä on aluehallintoviraston toimesta tulkittu siten, että työyhteensiittymä ei voi toimia asetuksen mukaisena päätoteuttajana. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa jonkin työyhteensiittymään kuuluvan elinkeinonharjoittajan on otettava vastuulleen päätoteuttajan asema ja velvoitteet. Käytännössä tulkinta on ongelmallinen, sillä erityisesti pienemmille yrityksille työyhteensiittymänä toimiminen on mahdollinen ja tarkoituksenmukainen tapa hoitaa erilaisia vähäistä suurempia rakennushankkeita.

Vaihtoehto työyhteensiittymälle olisi perustaa siihen kuuluvien elinkeinonharjoittajien kesken uusi yhtiö (jolla olisi oikeushenkilön asema) tiettyä rakennushanketta varten. Tämä ei kuitenkaan ole käytännössä järkevää tai tarkoituksenmukaista. Työsuojelun kannalta lopputulos olisi kuitenkin sama kuin työyhteensiittymässä, sillä päätoteuttajan vastuu olisi viime kädessä samalla elinkeinonharjoittajien joukolla. Toiminta olisi vain muodollisesti erilainen.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että rakennustyön turvallisuudesta annettu asetusta täsmennettäisiin vastaamaan rakennusalan käytäntöjä. Työyhteensiittymä voitaisiin huomioida yhtenä vaihtoehtona työmaan päätoteuttajaksi. Tässä yhteydessä on luonnollisesti huolehdittava siitä, että työturvallisuuden taso ja päätoteuttajan velvoitteet toteutuvat myös työyhteensiittymän osalta.

Suojakypärän käyttöpakko

Rakennustyön turvallisuutta koskevan asetuksen 71 §:ssä asetetaan rakennustyömaalla työtä tekeväille ehdoton velvollisuus käyttää suojakypärää työmaan kaikissa vaiheissa. Sen sijaan turvajalkineiden osalta voidaan ottaa huomioon työmaan rakennusvaihe ja suojauksen tarve. Asetuksessa todetaan tältä osin, että rakennustyömaalla on yleensä käytettävä turvajalkinei-

ta. Vastaavan kaltainen lievennys voisi olla tarpeen esimerkiksi rakennuksen viimeistelyvaiheessa, jolloin tarvittava suojaustarve tulisi riskikartoituksen jälkeen riittävästi huomioiduksi kolhulakilla.

Eräitä teknisiä huomioita

Valtioneuvoston asetuksen 75 § 1 momentissa mainittu sähköturvallisuuslaki (410/1996) on kumottu ja korvattu 1.1.2017 lukien sähköturvallisuuslailla (1135/2016).

Valtioneuvoston asetuksen liitteen 6 kohdassa 1 todetaan seuraavaa: ”Työpukin varmuuden kaatumista vastaan on oltava vähintään 1,5.” Käytännön lukijalle jää epäselväksi, mitä ilmaisulla tarkoitetaan. Liite vaatisi määritelmäosan tai viittauksen johonkin toiseen, määritelmän sisältävään normiin.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Janne Makkula
työmarkkinajohtaja

Albert Mäkelä
asiantuntija